

اصول طراحی دانشگده معماری

مؤلف

امین مصفری

(مدرس دانشگاه)

سلما ملکی

(مدرس دانشگاه)

فاطمه مسین زاده

(مدرس دانشگاه)

انتشارات طمان

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

- سرشناسه : جعفری، امین، ۱۳۵۶ -
- عنوان و نام پدیدآور : اصول طراحی دانشکده معماری/ مولف امین جعفری، سلما ملکی، فاطمه حسین زاده.
- مشخصات نشر : تهران : طحان ، ۱۳۹۲.
- مشخصات ظاهری : ۱۴۴ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی).
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۳۲-۸۷-۰۰
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : نمایه.
- موضوع : دانشگاه ها و مدارس عالی -- ساختمان ها
- شناسه افزوده : ملکی، سلما، ۱۳۶۷ -
- شناسه افزوده : حسین زاده، فاطمه، ۱۳۶۰ -
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۳۶۶۰۰NA الف۷ج/۶
- رده بندی دیویی : ۷۳۷/۳
- شماره کتابشناسی ملی : ۳۱۳۳۶۹۲

اصول طراحی دانشکده معماری

تألیف: امین جعفری - سلما ملکی
 فاطمه حسین زاده
 طراح جلد: محمد حسن مهدیان
 ناشر: طحان
 مدیر تولید: ابوالفضل جلاخلو
 چاپ: آرمانسا
 صفای: آرمانسا
 لیتوگرافی: آرمانسا
 نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۳۲-۸۷-۰۰
 قیمت: ۱۷۵۰۰ تومان

تلفن های مرکز پخش انتشارات طحان: ۶۶۴۰۳۱۹۱ - ۶۶۴۰۳۲۰۸ - ۰۲۱
 فاکس: ۶۶۹۶۷۰۵۹
 شماره همراه: ۰۹۱۲۱۹۸۵۶۱۷

معماری جهان امروز با تحول و شتاب در حرکت است. این تغییرات روز افزون سبب شکل‌گیری و تولد سبک‌های نوینی است که هر کدام بر اصول و مبانی خاصی شکل می‌گیرد، که نگرش‌ها، معیارها و نیازها مورد توجه است.

معماری در ایران ما نیز دچار تحولات بسیاری شده است و از گنگی و بی‌نظمی با شتاب در حال تغییر است، تغییری که باید با مدیریت و تدبیر در مسیری مشخص و از پیش تعیین شده قرار گیرد و در این عرصه نیاز به رشد و شکوفایی نسل‌های جوان داریم که باید در محیط‌های آموزشی مرتبط با آن پرورش یابند.

از این رو بر آن شدیم تا همچون گذشته ما نیز در این تحولات مثبت قدم گذاریم و با توجه به نیازهای جامعه دانشگاهی و با علوم گروه علمی انتشارات طحان آثار تحقیقی و پژوهشی را به مرحله ظهور و در دسترس طراحان، معماران، دانشجویان و دانش‌پژوهان قرار دهیم. البته در گذشته آثاری همچون طراحی مهد کودک با نگاهی به تقدس در معماری ایرانی و تأملی بر الفبای طراحی در فضاهای آموزشی مقطع ابتدایی و دبیرستان منتشر شده است که از این مجموعه موضوعات مرتبط دیگری نیز در حال آماده‌سازی و انتشار می‌باشد.

همواره تفکر مدیریت انتشارات بر آن بوده تا نیازهای شما مخاطبین گرامی، توسط گروه علمی انتشارات که همگی از فرهیختگان و اساتید برجسته معماری و صاحب نظران این عرصه می‌باشند، بررسی و در نهایت در دستور اجرا قرار گیرد.

هیئت علمی انتشارات طحان تلاش می‌کند تا علوم روز دنیا را برای توسعه و پیشرفت سطح علمی دانشگاه‌ها، تحریر و در خدمت شما قرار دهد و در این راه نیاز به همراهی و همدلی شما عزیزان داریم.

در آخر بر خود واجب می‌دانیم از عزیزی که همواره ما را با نقدها و پیشنهادات ارزنده‌شان مورد توجه قرار می‌دهند تشکر و قدردانی به عمل آوریم و همچنان منظر نظرات شما در مورد آثار جدید منتشر شده انتشارات طحان از طریق ایمیل انتشارات به آدرس hellehtahan@yahoo.com یا شماره مستقیم ۰۹۱۲-۱۹۸۵۶۱۷ می‌باشیم.

ابوالفضل چاهلو

امروزه بسیار شنیده می‌شود که معماری و هنر سنتی بدلیل ارزش‌هایی که در خود نهفته دارند می‌باید حفظ گردد. این مطلب با احساس مطلوبی که از قرار گرفتن در این فضاها برای ما حادث می‌شود، تشدید می‌شود. راستی هیچ‌گاه اندیشیده‌ایم که چه چیز در این معماری و هنر وجود دارد که علی‌رغم همه تسهیلاتی که معماری جدید در اختیار ما قرار می‌دهد چنین احساسی را در ما بر نمی‌انگیزاند. این احساس را شاید بتوان در سرشت یگانه‌ای جستجو کرد که تمامی این معماری و هنر را در خود گرفته است. این سرشت یگانه موند جامعه‌ای است که بر مبنای فطرت طبیعی پایه‌گذاری شده و از استقرار و استمرار بهرمند است. در چنین جامعه‌ای فرهنگ عمومی متکفل شکل بخشی به رفتارها، سلیقه‌ها و علایق انسان‌ها می‌شود و بدین جهت دست ساخته‌های فردی در چارچوب مفاهیم و ارزش‌های مقبول اجتماعی شکل می‌گیرد و فردیت و اختلافات در مقابل هویت فرهنگی جامعه رنگ می‌بازد و یک نوع آگاهی جمعی فطری که یکی از مهمترین حامل‌های فرهنگی است بجای آگاهی نقاد و انتخابگر فردی می‌نشیند. انتخاب معمار در یک چنین جامعه همواره فراتر از فردیت وی خواهد بود به عبارت دیگر می‌توان گفت که انتخابگری فردی همواره امری است منبعث از اصول مقدس یعنی اصولی که پایه و مایه ارزش‌های مقبول اجتماعی، فرد

تشخیص می‌یابد و تمایل به نوگرایی فرد گرایانه به شدت رشد می‌کند، در چنین شرایطی انتخاب فردی هر چه که باشد در بهترین حالت خود نمی‌تواند مقبولیت عام یابد و عموماً در راه رسیدن به این هدف ناکام می‌ماند.

بحران گسیختگی در غرب نیز وجود داشته است اما این بحران برای ما مضاعف است. برخورد تمدن غرب با ما در زمانی رخ داد که قدرت ارتباط سالم و متقابل در ما بسیار تضعیف شده بود. این بحران که در سده اخیر به تدریج بروز کرده بیشترین بازتاب خود را در روند فعالیت‌های هنری جامعه ما داشته است لذا بی‌مناسبت نیست که آن را بحران هویت بنامیم.

بدون شک یکی از راه‌های غلبه بر این بحران از میان مراکز علمی و دانشگاهی و آکادمیک می‌گذرد. یکی از بازتاب‌های بحران هویت در زمینه فعالیت‌های هنری، عرصه معماری و ساخت و ساز است. ساخت و ساز معمارانه در کشور ما در حال گذر از دوران سخت بحران هویت است که تمام توان خویش را در جهت تسریع گذر از این دوران و ورود به دوران خودیابی شکوفایی فرهنگی بکار گیرند.

در چنین شرایطی آموزش رشته معماری دقت نظر و توجه بیشتری می‌طلبد آینده معماری این سرزمین در گرو تولد معمارانی است که با پرورش ذهن خلاق خویش و با اتکا

به اصول و آرمان‌های فرهنگی و اعتقادی مردم و اتصال با میراث غنی معماری این مرز و بوم راه روشن آینده را ترسیم کنند. طراحی دانشکده معماری به این معنی که به واسطه خلق محیطی پویا و خلاق و دارای بار آموزشی، بتوان سهمی هر چند اندک در پرورش ذهن خلاق دانشجویان که در واقع هدف اصلی آموزش معماری و هنر نیز است، داشت. البته برآورده شدن همه ابعاد هدف نیازمند تغییرات در ارکان دیگر آموزش معماری یعنی محتوا، روش‌ها، معلم، متعلم و معیارهای ارزیابی نیز هست که بر عهده مسئولان نظام آموزشی کشور است.

شناخت مسئله طراحی یعنی دانشکده معماری نیازمند شناخت ماهیت معماری و آموزش آن از ابعاد گوناگون و شناخت فضا از منظر روان‌شناسی تربیتی محیطی در جهت

آموزش است. حاصل این شناخت، مفاهیم و مبانی نظری طرح را پدید می‌آورد.

این مفاهیم برای آن‌که شکل کالبدی و فرمی به خود بگیرد باید با مفاهیم حاصل از تجزیه و تحلیل شرایط محیطی و بستر پروژه، خصوصیات برنامه‌ها و عملکردی دانشکده و تحلیل مصادیق پیوند بخورند.

امید است که این مطالعات نظری و به طبع آن طرح دانشکده معماری مقبول صاحب نظران افتد و بتواند سهمی هر چند اندک در ارتقاء کیفیت آموزش، که یکی از مهمترین مسائل آموزش معماری از طریق خلق محیطی پویا و خلاق و دارای بار آموزشی است بر دارد.

امین جعفری

۱۱	فصل اول دانشکده هنر و معماری در ایران و جهان
۱۲	۱-۱ تاریخچه معماری ایران
۱۳	۲-۱ معماری قبل از اسلام
۱۵	۳-۱ معماری جهان
۲۳	۴-۱ بدنه مسئله
۲۷	فصل دوم مبانی نظری
۲۸	۱-۱ مقدمه
۲۸	۲-۱ تئوری‌های مرتبط با موضوع
۳۵	۳-۱ پارادایم‌های معماری
۳۷	۴-۱ درباره آموزش معماری
۳۸	۵-۱ ارکان آموزش معماری با تأکید بر عنصر محیط و دانشجو
۴۰	۶-۱ نقد نظام آموزش آتلیه‌ای و غیرآتلیه‌ای
۴۳	فصل سوم ضوابط و استاندارد
۴۴	۱-۱ مقدمه
۴۴	۲-۱ عملکردهای موجود در دانشکده معماری
۵۹	۳-۱ ابعاد و اندازه‌های استاندارد (تعیین معیارها و سرانه‌ها)
۶۳	۴-۱ تعیین تعداد، نوع و ظرفیت فضاهای آموزشی دانشکده معماری

۶۶	۵-۱ تسهیلات اداری
۶۸	۶-۱ تسهیلات کمک آموزشی
۷۳	۷-۱ تسهیلات استفاده عمومی
۷۷	۸-۱ خلاصه برنامه فیزیکی دانشکده معماری
۸۳	فصل چهارم فرم قرارگیری ساختمان آموزشی در اقلیم‌های مختلف
۸۴	۱-۱ تأثیر اقلیم در معماری
۸۵	۲-۱ تقسیمات اقلیمی در جهان
۸۵	۳-۱ تقسیمات اقلیمی در جهان
۸۸	۴-۱ تقسیمات اقلیمی و تیپولوژی در ایران
۹۱	۵-۱ خلاصه تأثیرات اقلیمی بر روی ساختمان
۹۲	۶-۱ فرم و حجم مطلوب مورد نیاز طراحی در اقلیم‌های مختلف
۹۳	۷-۱ تأثیر اقلیم و محیط بر ساختمان
۹۳	۸-۱ تأثیر اقلیم‌های چهارگانه بر معماری
۱۰۳	فصل پنجم بررسی نمونه‌های داخلی و خارجی
۱۰۴	۱-۱ سازمان‌یابی دانشگاه و مصادیق آن
۱۰۷	۲-۱ نمونه‌ی خارجی دانشکده‌ها